

De natuurwaarden van de Lonnekerberg

Beschrijving van het natuurreservaat Lonnekerberg

De Lonnekerberg is een ca 200 hectare groot natuurgebied gelegen ten noorden van het dorp Lonneker (gemeente Enschede). Ruim 140 hectare van het gebied is in eigendom van Landschap Overijssel. De overige delen zijn in handen van landgoedeigenaren en particulieren. Het beheer wordt waar mogelijk op elkaar afgestemd. De Lonnekerberg is een ware natuurparel met een grote diversiteit aan waardevolle flora en fauna. De Lonnekerberg maakt onderdeel uit van het Nationaal Natuurnetwerk Nederland.

De Lonnekerberg maakt deel uit van een grotere zone van landgoederen en natuurterreinen rond de voormalige vliegbasis Twenthe. De vliegbasis vormde het groene hart van deze landgoederenzone. Het ministerie van Defensie was zich bewust van de grote natuurwaarden die in het gebied aanwezig waren en natuurbeheer was dan ook een belangrijke neven doelstelling van het ministerie.

De Lonnekerberg bestaat voornamelijk uit structuurrijk bos, met enkele beeklopen, waterpoelen, open plekken (voormalige wildakkers) en forse bosranden. Het bos bestaat uit een menging van loofbos en naaldbos. Langs de beken die door het gebied stromen groeien oude eiken. Ook zijn er bijzondere brongebiedjes aanwezig die potentieel zeer waardevol zijn. Het gebied is in de loop der jaren omgevormd naar een structuurrijk gevarieerd bos.

De Lonnekerberg is een ware natuurparel

De Lonnekerberg behoort qua soortensamenstelling tot een van de meest waardevolle natuurgebieden van Nederland! Er groeien een zeer groot aantal waardevolle paddenstoelen, er komt bijzondere vegetatie voor (met name in de bermen en langs de beeklopen), het gebied herbergt een aantal zeer bijzondere vleermuissoorten en de zeldzame boommarter is een vaste bewoner.

Geschiedenis

De Lonnekerberg hoorde ooit tot de Abdij van Werden. In de 16^e eeuw was het gebied volledig begroeid met loofbos. In de 17^e eeuw behoorde het gebied tot de Marke Lonneker en werd het gebruikt door de boeren voor hout, voor heideplaggen (bemesting) en begrazing met schapen. In 1700 was het oorspronkelijke bos nagenoeg verdwenen en in 1800 bestond de Lonnekerberg voornamelijk uit woeste gronden en uitgestrekte (natte) heidevelden.

Rond 1850 werd de Marke Lonneker opgeheven en werden de woeste gronden verdeeld onder de boeren. De arme en natte gronden waren niet erg geschikt voor landbouw. De heer A.J. Blijdenstein (textielfabrikant en medeoprichter van de Heidemij) kocht veel woeste gronden van boeren op, om ze te bebossen. Er werden sloten en greppels aangelegd om het gebied te ontwateren. De grond uit de greppels werd gebruikt om smalle percelen (rabatten) te maken waarop het bos werd aangeplant. Zo ontstond het typische 'rabattenbos'. Er werd in eerste instantie veel naaldbos aangeplant voor de houtteelt. Langs de beken en lanen werden eiken en beuken geplant.. In 1985 werd de Lonnekerberg een voorbeeldlandgoed voor 'geïntegreerd bosbeheer' en kwam er meer aandacht voor natuurbeheer. De Lonnekerberg is tot 1994 in bezit gebleven van de familie Blijdenstein. In 1999 werd Landschap Overijssel de nieuwe eigenaar van de Lonnekerberg en werd de omvorming naar een meer structuurrijk bos voortvarend ter hand genomen.

Geologie en bodem:

De Lonnekerberg is een stuwwal (57 m. + NAP), die is gevormd tijdens de voorlaatste ijstijd. In de ondergrond zit een dik pakket aan keileem, waarover later zand is afgezet. Keileem en tertiaire klei zitten in grote delen van het gebied vlak onder het maaiveld. Door deze ondoordringbare lagen kan het regenwater niet goed in de bodem zakken. Het gebied waterde van oorsprong via moerassige laagten af in westelijke richting. Op de flank van de stuwwal ontspringen een aantal beken. Een belangrijke beek op de Lonnekerberg is de Jufferbeek. Deze beek beschikt over een natuurlijke loop met fraaie meandering en een zeer goede waterkwaliteit. De ijsvogel wordt er regelmatig aangetroffen.

In het westelijk deel van de Lonnekerberg liggen de bronnen van de Hesbeek en de Blankenbellingsbeek. Deze bronbeekjes waren bij de ontginning van het gebied nagenoeg verdwenen. Landschap Overijssel probeert samen met het Waterschap het natuurlijke watersysteem weer terug te brengen. De (bron)beken zijn weer zichtbaar geworden in het landschap.

Flora op de Lonnekerberg

De Lonnekerberg is floristisch zeer waardevol, provinciaal maar ook regionaal haalt de Lonnekerberg een hoge score. Er zijn ca. 75 aandachtsoorten waargenomen en een 15-tal rode lijstsoorten. Aangetroffen zijn o.a. gevlekte orchis, bospaardenstaart (een van de rijkste groeiplaatsen in Overijssel), fraai hertshooi, grondster, smalle beukvaren, liggende veugeltjesbloem, klein wintergroen, klein glidkruid, echte guldenroede, vlottende bies, blauwe knoop, gagel, dubelloof, brunel, jeneverbes.

De Lonnekerberg staat ook bekend om het grote aantal soorten paddenstoelen dat er voorkomt. Er zijn inmiddels meer dan 500 verschillende paddenstoelen aangetroffen, waaronder een groot aantal bijzondere soorten. Zoals de porfieramaniet (*Amanita porphyria*), de gele ringboleet (*Suillus grevillei*), de gewone heksenboleet (*Boletus erythropus*), de zwartvoetkrulzwam (*Paxillus atromentarius*), de groene berkerussula (*Russula aeruginea*), de groene glibberzwam (*Leotia lubrica*), de gele stekelzwam (*Hydnum repandum*), de *Boletus rubellus*.

Fauna op de Lonnekerberg

De hoge natuurwaarden van de Lonnekerberg zowel ten aanzien van de voorkomende flora als fauna hangt samen met de unieke geo(hydro)logische situatie van het gebied.

Op de Lonnekerberg komen ca 60 verschillende broedvogels voor, waaronder ijsvogel, groene specht, geelgors, wespendif en kruisbek. Er komen veel vlinders, reptielen en amfibieën in het gebied voor, waaronder de groene kikker, kamsalamander en levendbarende hagedis. Ook komen er strikt beschermde zoogdieren voor op de Lonnekerberg, waaronder de Das en de Boomarter.

Daarnaast komen in het gebied 11 verschillende soorten vleermuizen voor, waaronder de zeldzame Vale Vleermuis. De Vale Vleermuis werd in 2012 bij toeval op de Lonnekerberg gevonden. Men dacht dat deze soort in Nederland was uitgestorven.

In 2015 is een quickscan uitgevoerd om een beter beeld te krijgen van de aanwezige vleermuizen op de Lonnekerberg¹. Tijdens dat onderzoek zijn naast de Vale vleermuis ook de zeldzame Brandtsvleermuis, Bechsteinvleermuis en Franjestaart geïnterpreteerd. Ook zijn de Baardvleermuis, Watervleermuis, Gewone grootoorvleermuis, Rosse vleermuis, Laatvlieger, Gewone dwergvleermuis en Ruige dwergvleermuis op de Lonnekerberg aangetroffen.

Het grote aantal vleermuissoorten op de Lonnekerberg en de genoemde combinatie van (zeer) zeldzame vleermuizen is voor Nederland erg bijzonder! Behalve op de Lonnekerberg is alleen in het zuiden van Limburg deze bijzondere groep van vleermuizen aangetroffen.

=====

---

¹ Vleermuisinventarisatie Lonnekerberg, verkennend vleermuisonderzoek 2015, R. Gerritsen - Ecomilieu ecologisch onderzoek en advies, R. Haselager - Bureau BioRectech, H. Mellema- Stichting Natuur Beheer & Onderzoek